

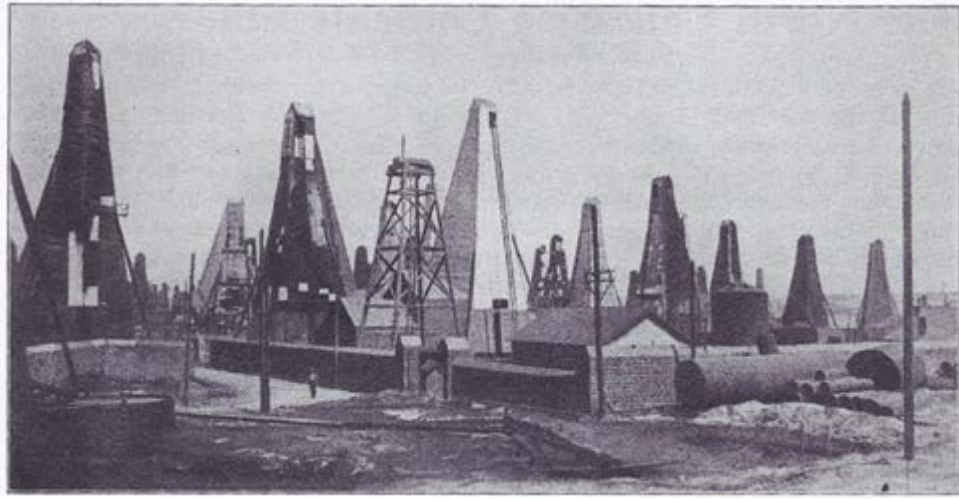
The North Caucasian Oilfields Ltd.

Ais olieproducent staat het Midden-Oosten sedert enige jaren in het brandpunt van de belangstelling. Toch is het slechts enkele decennia geleden, dat andere landen een voorname plaats als olieproducent innamen. Een van die landen was Rusland. Oliewinning en verwerking vond vóór de Eerste Wereldoorlog voornamelijk in het Kaukasusgebied plaats. Buitenlandse maatschappijen hadden hier een groot aandeel in. In het oorlogsjaar 1916 produceerden de Russische olievelden 65.000.000 barrels van 42 Amerikaanse gallons à 3,785 liter. De arbeidsomstandigheden op de Kaukasische olievelden waren zwaar, de boortorens stonden dicht op elkaar en de bodem was doordrenkt met olie. Men kan zich dan ook voorstellen welke gevolgen een ongeluk voor de aldaar werkenden zou kunnen hebben. Om het brandgevaar enigszins te verkleinen, waren de boortorens met onbrandbaar materiaal bekleed. Voor de werknemers was de dag lang en het werk gevaarlijk. Stakingen waren dan ook een vaak voorkomend euvel. Het is misschien wel interessant om te weten, dat een van die stakingsleiders een Georgiër was met de naam: Joseph Djugashvili, onder de naam van Stalin zou de wereld hem enkele jaren later beter leren kennen. Een van de vele in de Kaukasus werkende buitenlandse oliemaatschappijen was de: North Caucasian Oilfields Ltd. Opgericht in 1901 en gevestigd te Londen. In de Raad van Beheer komen we een in oliekringen bekende naam tegen, n.l. Sir H. W. A. Deterding.

De Octoberrevolutie van 1917 bracht ook voor deze maatschappij nationalisatie door de Sovjet-Regering. De activiteiten vonden Co. hoofdzakelijk plaats in het Grozny gebied.

Met de Koninklijke Shell werd in 1913 een overeenkomst gesloten om een grotere kapitaalsbasis te verkrijgen voor de aanschaf van meerdere in exploitatie te nemen terreinen. Door deze transactie verschaftte de "Kon.-Shell"-groep de North Caucasian Co. ca. £ 500.000 voor exploitatie-doeleinden. Kapitaal (1919) £ 1.000.000, verdeeld in 78.000 7 pct. pref. aand. à £ 1 en 1.844.000 gewone aand. à 10 sh., waarvan sinds 1914 alle preferente en 1.344.000 gewone geplaatst waren. Begin 1919 werd het kapitaal van £ 750.000 tot £ 1.000.000 verhoogd door uitgifte van 500.000 gewone aandelen, welke ten bedrage van 268.800 stuks aan aandeelhouders aangeboden (5 : 1) en voorts elders geplaatst werden. De maatschappij had vroeger 6 pct. debentures uitstaan (geautoriseerd bedrag £ 100.000), welke thans alle à pari in gewone aandelen zijn verwisseld. Op 30 September 1913 brachten de H.H. Hendrik Braat & Co. te Amsterdam door bemiddeling van de heer G. Geerts een beperkt bedrag gewone aandelen aan de markt door verkoop ter beurze. De uitgifte geschiedde in stukken van 40 aandelen à 10 s. (£ 20 nominaal); toewijzing had plaats tot de koers van 242½ pct. De Octoberrevolutie van 1917 bracht ook voor deze maatschappij nationalisatie door de Sovjet-Regering.

Olievelden te Bakoe vóór de Eerste Wereldoorlog.

De op deze revolutie volgende burgeroorlog vergrootte nog de onzekerheid. Wie de verfilming heeft gezien van de roman van de Russische schrijver Boris Pasternak, getiteld: "Dr. Zhivago", zal zich ongetwijfeld de aangrijpende scènes uit de burgeroorlog herinneren. De gegevens uit de schaarse jaarverslagen van deze maatschappij vormen er een zwakke afspiegeling van. Door deze transactie verschaftte de "Kon.-Shell" -groep de North Caucasian een overeenkomst gesloten om een grotere kapitaalsbasis te verkrijgen voor de aanschaf van meerdere in exploitatie te nemen terreinen.

Eind 1917 ontstonden er te Grozny grote moeilijkheden tussen de plaatselijke stammen der Tchetchens en de op de olievelden werkende arbeiders. Bij deze onlusten werden de bovengrondse werken op de terreinen van Bielik en Chermojeff door brand vernield. Ook bronnen werden in brand gestoken en sommigen stonden Juni 1918 (!) nog in brand. Het nog aanwezige Britse personeel trachtte te redden wat er te redden viel, maar stond voor een hopeloze taak. Een Geallieerde troepenmacht zou, volgens de directie van de maatschappij in London, bevorderlijk zijn voor het herstel van de orde in het Bakoedistrict. Begin Januari 1919 werden de olievelden bezet door de Witte generaal Denikin, aanvoerder van een van de vele legers, welke tegen, wat men toen de "Bolsjewiki" noemde, vochten. Ondanks de geleden schade wilde men zo snel mogelijk weer met de productie beginnen. Dit zou van korte duur zijn, want reeds in het begin van 1920 sloeg de krijgskans om. Generaal Denikin werd verslagen en het Rode Leger naderde de olievelden. De in Novorossisk zetelde "British Military Mission" trachtte de nog aanwezige buitenlanders te evacueren en zond een speciale trein naar Grozny.

Met grote moeilijkheden gelukte dit, reeds naar Grozny gezonden hulpgoederen en machineonderdelen moesten hals over kop via Novorossisk weer naar Londen of Constantinopel worden teruggestuurd. Door de Russische regering is aan de eigenaars van de in 1918 genationaliseerde oliemaatschappijen geen schadevergoeding gegeven. Dit leidde bij leidende figuren in de oliewereld tot grote verbittering. Nog tot diep in de twintiger jaren probeerde men in Engeland de verkoop van geïmporteerde Russische olie tegen te gaan. Na afloop van de burgeroorlog in 1920 volgde een periode van langzaam herstel en uitbreiding van de olieproductie door de nieuwe eigenaars, de Russische staat. Nauwelijks 20 jaar later daalden opnieuw donkere wolken op de olievelden neer. Bij de nadering van de Duitse legers in 1942 werden in het kader van de politiek van verschroeiende aarde voorbereidingen getroffen om de installaties te vernietigen, teneinde de Duitsers geen voordeel uit hun verovering te geven. Een ooggetuige beschrijft de reactie van een ingenieur van middelbare leeftijd, welke zijn hele leven op de olievelden heeft doorgebracht. "In 1909 ben ik hier gekomen", zei hij, "ik ben hier nu 33 jaar en vernietig mijn levenswerk". Gelukkig voor hem bereikten de Duitsers de olievelden van Grozny niet en bleven deze voor vernietiging gespaard.

Dertig jaar na de laatste mededeling van de maatschappij in 1926, volgde in October 1956 een terugbetaling op het aandelenkapitaal en nog weer enige jaren later, in December 1969, werden de aandelen uit de notering genomen. De prijscourant van de Vereniging voor de Effectenhandel van 24 December 1969 gaf hierover een korte mededeling.

H. W. Günst

